

ка студій охопила: генеалогію родини (стаття Б.Якимовича), біографію (М.Нечиталюка), роль А.Чайковського в історії бережанської “малої батьківщини” (його зятя В.Бемка), творчість письменника (розлога розвідка літературознавця зі США М.Гарасевич), зокрема моделювання життя української шляхти (Р.Кирчів, П.Белз), теми еміграції (О.Химин), історизму прози (М.Ільницький, М.Гнатюк), маловідомі сторінки його спадщини (розвідка Г.Сварник, знову Б.Якимовича), зокрема рукописної (О.Канчалаби), листування з М.Грушевським (В.Горинь) і чимало іншого. Хоча ці студії не рівноцінні, проте вони закладають основи різнобічного дослідження набутку митця наукою незалежної України.

Незавим доповненням стала рубрика “У вінок Андрієві Чайковському” — віршові осмислення особи й індивідуального внеску автора в національну історію й культуру пера Л.Проць, П.Шкраб’юка, М.Шалати, І.Гущака, Б.Чепурка й ін. поетів. “Матеріали до бібліографії” фіксують окремі видання творів Чайковського, публікацію їх у періодиці та літературу про митця в Україні й за кордоном упродовж понад сторіччя, всього 242 позиції. Крім такого ж докладного довідкового апарату, в цьому

томі читач знайде близько 40 світлин — самого Чайковського від молодого військовика з шаблею до старшого, змученого раком чоловіка в труні, а також групові фото, вшанування пам’яті письменника.

Тож присвячене Андрієві Чайковському трикнижжя без перебільшення можна вважати етапним в осмисленні його набутку, важливою підмогою в пошуків досліджень художньої прози, мемуаристики й епістолярію українського Сенкевича. Матеріали тритомника (солідного, проте, не накладом — одна тисяча примірників кожен том, попри участь меценатів й означену в програмах шкіл і ВНЗ позірну присутність А.Чайковського) стануть у пригоді студіям молоді, викладачам літератури різнорівневих закладів, а також можуть скласти суттєве доповнення белетристичної частини майбутнього науково-критичного видання письменника. Гадаємо, що праця творчого колективу на чолі з головним упорядником заслуговує не тільки на вияви пошани на регіональних презентаціях трьох вишневих із золотом томів у суперобкладинках, а й вдячності всієї української громадськості.

Володимир Погребенник

ВАЖЛИВЕ БІБЛІОГРАФІЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Жданова Р.С. Бібліографічні джерела українського літературознавства, мовознавства та фольклористики (1990-2002) / М-во культури і мистецтв України, Нац. парлам. б-ка України. — К., 2004. — 208 с.

Вихід у світ праці Р.С.Жданової “Бібліографічні джерела українського літературознавства, мовознавства та фольклористики” — відрядне явище у сфері літературознавчої бібліографії другого ступеня.

Рецензоване видання — важливий етап в “інвентаризації” бібліографічного забезпечення літературознавчої науки. Воно показує наявний корпус бібліографічних літературознавчих матеріалів за останні 12 років (фактично — років незалежності України).

Це дасть змогу, зокрема, побачити прогалини в інформаційно-бібліографічному забезпеченні дослідницьких проблем.

Показчик Р.С.Жданової логічне й хронологічне продовження фундаментальної праці відомого українського літературознавця і бібліографа Л.І.Гольденберга "Бібліографічні джерела українського літературознавства" (К., 1990), що охоплює матеріали з 1917 по 1989 рр.

Привертає увагу широка палітра бібліографування матеріалів. Зокрема, укладачкою переглянуто бібліографічні джерела українською і російською мовами, опубліковані на території сучасної України за 1990-2002 рр. При доборі матеріалів були використані каталоги і картотеки Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського, Книжкової палати України. Результат ретельних пошуків – 1031 позиція назв, поданих у показчику. За змістом, складом, формою подачі матеріалів вони розподіляються на загальнолітературні (541), персональні (428), поточні (48), довідкові (19). Книжка інформує користувачів про бібліографічні посібники з питань філологічних наук, що вийшли на території сучасної України, а видання, що побачили світ за межами України, планується подати в окремому показчику.

Перегляд включених у бібліографічний посібник видань дає змогу проаналізувати основні тенденції сучасного розвитку бібліографічних ресурсів.

За означений у показчику період спостерігається вихід із друку значної кількості бібліографічних посібників, у яких основна увага укладачів зосереджена на відтворенні призабутих і невідомих сторінок літературного та мистецького життя України.

Активну участь у створенні літературознавчих бібліографічних посібників беруть спеціалісти-філологи, критики, що зумовлює появу більш адресної інформації у спеціальних літературознавчих періодичних виданнях, колективних наукових довідниках, монографіях. У бібліографічних посібників значно розширилось коло колективів-творців і коло видавництв-публікаторів. Окрім традиційних бібліографічних центрів, бібліографічні посібники видаються різними установами, товариствами.

У показчику зафіксовано кілька оригінальних типів бібліографічних посібників із

художньої літератури і літературознавства, що з'явилися в Україні останніми роками: нариси, семінарії, життєписно-бібліографічні студії, показчики текстів письменників, огляди літературних журналів, енциклопедичних довідників, каталогів виставок тощо. Урізноманітнілась жанрова структура рекомендаційних бібліографічних посібників – популярні енциклопедії, бібліографічні розвідки, біобібліографічні нариси, довідки та ін. Поповнення матеріалів відбулося за рахунок прикнижкових списків літератури, кількість деяких із них часом перевищує 1500 назв.

Матеріал подано за схемою, застосованою у показчику Л.І.Гольденберга, з незначними змінами. Видання має 15 розділів і 10 підрозділів. Окремо подані персоналії. Серед розділів – "Загальні бібліографічні джерела", "Показчики періодичних видань", "Показчики змісту журналів та тематичних збірників", "Показчики праць літературознавців", "Українська література та літератури світу. Міжлітературні взаємини і взаємодії літератур", "Творчість зарубіжних письменників у дослідженнях українських літературознавців", "Бібліографічні показчики з української фольклористики" та ін.

Подані показчики в розділах, присвячених загальноприйнятій періодизації української літератури, засвідчують інформаційно-бібліографічну недостатність забезпечення цих напрямів. Наприклад, показчики творів і літературознавчих праць із давньої української літератури (XI – XVI ст.) представлені в основному прикнижковою бібліографією. Література XIX – початку XX ст. зафіксована лише в рекомендаційних показчиках і в 10-ти прикнижкових списках. Новітня українська література (XX ст.) загальнолітературними бібліографічними показчиками, на жаль, похвалитися не може, в її арсеналі лише 2 окремі видання і 31 фундаментальний прикнижковий список.

Значна частина ретроспективних джерел представлена різноманітними персональними показчиками (285 окремих видань і 143 прикнижкові списки). В основному це персональні бібліографії письменників XIX – початку XX ст. і новітньої української літератури; серед них – Г.Сковорода, І.Котляревський, Т.Шевченко, І.Карпенко-Карий, Леся Українка, О.Кобилянська, І.Франко,

О.Духнович, М.Коцюбинський, В.Винниченко, М.Куліш, В.Сосюра, Л.Костенко, В.Стус та ін.

Досить повно в покажчику подано посібники з літературного краєзнавства — близько 230 різноманітних поточних і ретроспективних краєзнавчих видань, 47 з яких — суто літературознавчого змісту. На нашу думку, ці видання становитимуть особливий інтерес для науковців. Адже часто в них подаються такі повідомлення, які нерідко стають першими друкowanими матеріалами про літератора, на них надалі будуть спиратися інші дослідники.

На високу оцінку заслуговує бібліографічна культура подачі матеріалів у покажчику. Окрім обов'язкових елементів бібліографічного опису, подаються факультативні — зазначення всіх осіб, причетних до створення посібника, колективних авторів, авторів передмов; широко застосована система посилань до необхідних позицій. Велику й копітку роботу укладач провела з анування позицій покажчика, що надзвичайно підвищує його інформативність. Доб-

ре розроблений допоміжний апарат дозволяє швидко орієнтуватися у пошуку потрібних матеріалів. Це покажчики — іменний, назв окремо виданих бібліографічних посібників, колективних авторів (установ, організацій, товариств), місць видання, хронологічний. Останні три допоміжні ключі дають змогу проаналізувати роботу бібліотек та інших установ, регіонів України, встановити зміни у кількості видань за певні роки тощо.

Авторська передмова “Слово до читача” слугуватиме чудовим путівником по сторінках покажчика. У ній обґрунтовано актуальність цієї бібліографічної праці, розкрито її пошукові можливості, принципи групування матеріалу в покажчику, визначено читацьке призначення тощо. Вступна стаття В.Патоки “Сучасна літературознавча бібліографія: традиції і тенденції” на основі аналізу вміщених у покажчику матеріалів розкриває основні тенденції сучасного розвитку бібліографічних літературознавчих ресурсів в Україні.

Валентина Патока

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ АВТОРІВ

Журнал “Слово і Час” висвітлює питання історії, теорії та сучасної практики літературного руху, загальнокультурного життя. Виходячи з принципів об'єктивності та плюралізму, редакція не вважає за обов'язкове поділяти всі погляди і положення авторів, завдяки чому зберігає і природний ґрунт для конструктивної полеміки.

Неодмінними вимогами до матеріалів, що подаються на розгляд редколегії, є достеменність наведених фактів, посилань на всі використані джерела, точність у цитуванні.

Статті та інші матеріали (крім листів) подаються до редакції українською мовою, обсягом не більше друкованого аркуша; посилання розміщуються внизу сторінки.

Статті подавати в комп'ютерному наборі — як текстовий файл без переносів у словах у текстовому редакторі Microsoft Word (від 6-ї версії) у розширенні RTF на стандартній дискеті; можна надсилати електронною поштою (E-mail: jour_sich@iatp.org.ua; www.word-and-time.iatp.org.ua).

До дискет (бажано продублювати текстовий матеріал на 2-х дискетах) обов'язково мусить бути подана виразна роздруковка статті у 2-х примірниках, виконана шрифтом не менше 14 кегля через 2 інтервали 28 рядків на сторінці.

До статті додається анотація (до 5-ти рядків) — для розміщення на веб-сторінці.